בס"ד



שיחת מו"ר ראש הישיבה

הרה"ג **הרב יעקב שפירא** שליט"א

פרשת אמור

שנה אחת–עשרה תש"פ



הכהנים בני אהרן

"ויאמר ה' אל משה אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם לנפש לא יטמא בעמיו" (ויקרא כא א). מדי שנה אנחנו מזכירים את דבריו של הרמב"ן על התורה, שאומר שבד"כ כאשר התורה מדברת על הכהנים היא אומרת שהם הכהנים ותו לא, אך פה התורה מוסיפה ואומרת אל הכהנים בני אהרן. וצריך ביאור, הרי ודאי שאם הם כהנים הם גם בני אהרן, הלא כל הכהונה נובעת מכך שהם בני אהרן? אלא הרמב"ן מבחין, שגם בקדושת כהונה יש כהונה שהיא כהונה בעצם, ויש גדר של כהונה שכהן לוקח אותה בגלל שהוא מבני אהרן. דוגמה לדבר, כהן חלל. הוא כהן מזרעו של אהרן, אבל חסרה לו בקדושת הכהונה כי הוא חלל. לכהן אסור להיטמא למתים, וכתוב בתורה שזה במי שהוא גם כהן והוא גם בני אהרן, יש לו גם את הקדושה העצמית וגם את הקדושה הסגולית. כשחסר אחד מן הדברים יכול להיות שמותר להיטמא למתים. וכך בכל אדם, ובכל העולם. יש דברים מהותיים שהם סגולה, ויש דברים שהם באים לידי ביטוי במעשים של האדם, כמה האדם מוציא את הסגולה שיש בו, שהוא הופך את עצמו לא רק "הכהנים" אלא גם "בני אהרן". לא רק בכהונה אלא כל ישראל, "ממלכת כהנים וגוי קדוש" (שמות יט, ו).

הרב נחום אליעזר רבינוביץ' זצ"ל

אתמול ליוו לבית עולמו את הרב רבינוביץ' ראש ישיבת מעלה אדומים. הוא הצליח עוד בחייו להוציא פירוש מקורי שלו על הרמב"ם ע"פ הקדמונים. ידוע שהיה רמב"מיסט, סליחה על הביטוי, מראשו ועד רגליו. כשהרב קפאח נפטר הרב רבינוביץ' הספיד אותו פה בירושלים, ואמר עליו: "מיוסף עד יוסף - לא קם כיוסף", מהכסף משנה, רבי יוסף קארו מפרש הרמב"ם עד לרב יוסף קפאח לא קם כיוסף. ביטוי חריף, אבל כך אמר הרב רבינוביץ'. והוא והרמב"ם היה חד הם. יצא לי, לא הרבה, לדבר אתו בנסיבות מסוימות, שלא לדבר על תקופת המאבק על א"י, הסכם אוסלו, גוש קטיף. שאלתי אותו פעם על הגישה שלו ללימוד הרמב"ם. הוא אמר לי פעם דבר מעניין, רוב הפרשנים על הרמב"ם משווים את דעת הרמב"ם כמו אחד הראשונים, כמו התוס', כמו הרשב"א, כמו הרמב"ן, במה הם חולקים ובמה הם מודים אחד לשני. אבל בספר מרכבת המשנה על הרמב"ם הוא סולל ברמב"ם דרך חדשה. הוא מביא פשט חדש בסוגייה של הרמב"ם, לא כמו זה ולא כמו זה, וככה בספר מרכבת המשנה, בסגנון הוא לא קל, והוא כותב בהקדמה לחיבור שלו שעל הרמב"ם צריך לשבת שבעה נקיים לפני שמפרשים אותו. יש אגרת של הרמב"ן שמודפסת בכתביו שבה הוא משבח מאוד את היד החזקה לרמב"ם, והוא כותב שגולת הכותרת של הרמב"ם זה שהוא הצליח לעשות חיבור מסודר על הלכות תשובה, מה שאף אחד לפניו לא עשה בצורה כ"כ מסודרת. הרב רבינוביץ' דבק ברמב"ם בכל מאודו ובכל נפשו. מי שבד"כ דבק ברמב"ם, יגדירו אותו תמיד כמישהו יותר שכלתני; ואצלו כפי שהכרתי וכפי ששמעתי, הצד הרמב"מי השכלתני שלו היה יחד עם רגש עצום, אע"פ שהוא לא תמיד ביטא את זה כלפי חוץ. ברמב"ם השילוב של שכל ורגש צריך להיות דבוק כדי להשלים אחד את השני. חוץ מזה שהוא היה אדם חכם מאוד; לפני שהוא נהיה ראש ישיבה הוא היה רב הרבה שנים בחו"ל. הוא עסק הרבה מאוד בפסיקת הלכה, אבל הוא למד אצל גדולי ישראל, שהם ידעו גם איך להעביר את הצד הלמדני של העניינים ההלכתיים. אני מוכרח לציין שגם היו לו הרבה פעמים תשובות שראית בהן פיקחות של אדם, שבמקום לענות במקרה של שאלה לא רצינית לגופו של דבר תשובה מהירה לאדם, הוא ענה בעקיפין. פעם ניגש אליו בחור ושאל אותו: הרי אחרי המקווה לא מתקלחים, א"כ כמה זמן צריך לחכות אחרי טבילה במקווה עד המקלחת? אמר לו הרב רבינוביץ', אולי שבוע... ומאידך גיסא, הוא אמר פעם לתלמידים אמרה שאנחנו בישיבה אומרים אותה בדרך אחרת: "ישיבה היא לא בית חרושת לנקניק", לא מגדלים שאחד יהיה כמו השני, כל אחד הוא אישיות בפני עצמה.

הייתה לו רגישות גדולה קודם כל לילדים. בין קבלת שבת לערבית, לפני שהוא היה מדבר, הייתה לו שקית של סוכריות שהילדים ידעו לגשת אליו לומר לו שבת שלום ולקבל סוכריה. אם הוא היה רואה אברך מהישיבה שלו שהולך עם ילד לגן או לבית הספר הוא היה מדבר גם עם האבא וגם עם הילד, להראות להם חביבות, בלי שום גינונים טקסיים כלשהם. ושלא לדבר על המאבק למען א"י, מאז הסכם אוסלו והלאה.

ניתן להירשם לקבלת הגליון בדוא"ל בכתובת Mercazharav@gmail.com,
ובקבוצת הווטסאפ דרך הקישור - לפלאפונים מסוננים

אחרי הגירוש מגוש קטיף שהיה בחודש אב, בראש השנה שלאחריו היה לו מאוד קשה להקריא לבעל תוקע את סדר התקיעות. הוא היה כולו אפוף צער על מה שקרה בגוש קטיף. ותמיד לפני תפילת נעילה שם בישיבה הוא היה אומר שיחה קצרה, ותמיד הנושא שלה לא היה על החטאים וכד', אלא תמיד על מעלת כלל ישראל.

עניו במלוכה

ידוע מה שכתוב שמלך זה ר"ת, לית מגרמיה כלום. "מאן מלכי רבנן" (גיטין סב.) - לא שיש להם מעלה של לית מגרמיה כלום, אלא זו המהות שלהם. יש ביטוי כלפי הקב"ה שאנחנו אומרים אותו בסוף ליל הסדר בהגדה, שהקב"ה הוא עניו במלוכה. אנחנו הרי צריכים להידבק במידותיו של הקב"ה, מה זה עניו במלוכה, לכאורה זה תרתי דסתרי? הרי למלך יש מלכות, יש לו שלטון. "מלך במשפט יעמיד ארץ" (משלי כט, ד), מלך יכול לעקור הר אם הוא רוצה. ובכל זאת אנחנו מתארים כלפי הקב"ה, וכך צריכים להידבק במידותיו גם בזה, להיות "עניו במלוכה". על מלך כתוב "ולא ירום לבבו מאחיו" (דברים יז, כ) והרמב"ן על התורה כותב, אם במלך כך, שיש לו במה להתגאות, על אחת כמה וכמה על כל אחד ואחד מישראל. אבל עניו במלוכה זה לא רק שהוא לא מתנשא. אם הוא מנהל את המלוכה שלו ע"פ מידת הענווה, לא בשחצנות, ביחס לכל אחד, בענווה, בחיבה לכל אחד, ולא בצורה מלאכותית - אם מישהו היה מספר לו על אחד שלא מרגיש טוב, אם הוא עצמו או ההורים או אחד מהמשפחה, הוא היה מברר כל יום אח"כ מה קורה ומה נשמע. ככה צריכה להיות הנורמה של ההתנהגות, אבל זה יותר מתאים להגדרה של עניו במלוכה. אמנם יש לו מלכות, אבל הוא יודע שהכוח המעמיד של המלוכה זו הענווה. זה לא עומד בסתירה, ולא רק שזה לא סותר אלא זה בעצם משלים את מידת המלכות. מלך לית מגרמיה כלום. בלי שום גינוני כבוד, בלי גבאים, בלי שמשים וכל אביזרייהו שלא צריך להוסיף.

פנינים מחיי הרב רבינוביץ' זצ"ל

כפי שהזכרתי, כשהקימו את איחוד הרבנים למען א"י (זה התחיל ביוזמתו של הרב שבתאי זליקוביץ ממבשרת), זה התחיל מאז הסכם אוסלו שהאדמה רעדה. אחד מבוגרי הישיבה היה פעם אצל אבי באותה תקופה, ואז הייתה התוכנית "ביריחו תחילה". אני לא מתכוון להגיד עכשיו את כל החסרונות והחטאים. ואז הקימו את הגוף הזה שפעל ללא לאות להוציא את האנשים לרחובות, א"א היה להפטיר כדאשתקד. אני זוכר שהיה פעם כינוס של הרבנים במלון מוריה ברחוב קרן היסוד, במרחק כמה מאות מטרים מבית רה"מ, ואחרי הכינוס אמר הרב רבינוביץ', הרבנים צריכים ללכת בראש ולמחות. הוא לקח מימינו ומשמאלו כמה רבנים, ואבי זצ"ל גם היה שם, והלכו בשורה ואחריהם כל הקהל. ואבי מאוד לא היה רגיל לזה, זה סגנון אמריקני מאוד, אבל אבי אמר לי: מה לא עושים בשביל א"י. הרב רבינוביץ' היה מראשי המדברים, ולצערנו בגלל זה היו אנשים שגם ניסו לפגוע בכבודו. ואבי זצ"ל ידע שהוא נפגע מזה, אז הוא ביקש ממני לבקש מישיבת מעלה אדומים לומר להם שהוא רוצה לבוא לתת שיעור, ושידאגו שגם הרב רבינוביץ' יהיה שם. וקבעו זמן ונסעתי אתו, (זה עוד היה בבית המדרש הישן שלהם), ואבי נתן חצי שיעור ולאחר מכן הוא דיבר בשבחו של הרב רבינוביץ', על גדלותו בתורה, על כבודם של חכמים. והרב רבינוביץ' לא ידע מה הסיבה האמיתית שאבי עשה את זה, שהוא רצה מאוד לעודד אותו מפני שהיו אנשים שבאמת פגעו, דברו וכתבו וכד'. ואבי לא יכול היה לסבול את זה, ולכן הוא נסע למעלה אדומים כדי לעודד אותו. רק אחרי זמן היה מי שסיפר את זה לרב רבינוביץ'. כשאבי זצ"ל נפטר עשו כמה הספדים בישיבה, ואחד מהם שהספיד היה הרב רבינוביץ'. אתמול או שלשום פרסמנו בערוץ של הישיבה את ההספד של הרב רבינוביץ', שהוא דיבר שם כדרכו ע"פ הרמב"ם, ע"פ הקדמונים, והביא חידוש גדול של רבינו חננאל במסכת ע"ז, ואחרי כן חזרתי לבית של אבי ופתחתי את הגמרא, וראיתי שעל אותו רבינו חננאל שהזכיר הרב רבינוביץ' יש גם הערה של אבי על החידוש הזה של רבינו חננאל. והיו הרבה דיונים ואסיפות אצל אבי בבית ביחד עם הרב רבינוביץ', "תשועה ברוב יועץ" (משלי יא, יד), כולל הנושא שיש כאלה שמנסים קצת למחוק אותו, סירוב פקודה. האדמה רועדת, איך אפשר לשבת בשקט, איך יכול להיות שבא"י יהודי שיושב בבית ירגיש לא בטוח. אנחנו בא"י, אנחנו לא בגולה. וכפי שהעיד עליו הבן שלו בהספד, איפה שהוא הלך מרבנות לרבנות, המגמה שלו תמיד הייתה ללכת ולהגיע לא"י. הוא סיפר שבתקופה לפני שהוא עלה לארץ הציעו לו להיות ראש ישיבה גדול באחת הישיבות הראשונות שבאמריקה, והוא ידע שאם הוא ילך לשם, לא"י הוא לא יגיע. הוא סירב להצעה, ועלה לארץ, והוא נהנה מכל רגע ורגע, מכל טיפת נוף שיש פה בארץ. ידע לשמוח בשמחתה של הארץ. ידע גם להשתתף בצערה של הארץ, היו דברים מאוד לא טובים לצערנו. סיפר לי אחד מתלמידיו, שפעם הוא נכנס אליו לסוכה בסוכות, והוא ראה שחוץ מתמונות של רבותיו הייתה תלויה שם תמונה של אבי זצ"ל, וזה היה עוד בחיי חיותו. הוא שאל אותו, למה הוא שם את התמונה? והשיב לו: אני מקשט את הסוכה שלי בתמונות של גדולי ישראל. הוא מאוד היה מקפיד שאנשים לא יזלזלו בת"ח מהדורות הקודמים. כשניסו להעביר ביקורת על כאלו, הוא היה מעיר לאותו אדם שקודם כל צריך לדעת מה היחס ואח"כ לדבר, וכולי האי ואולי. הוא שמר מאוד על המנהגים של כל משפחה, וכשבאו לשאול אותו שאלות הדבר הראשון שהוא שאל זה איך ההורים שלך נוהגים, לא טוב לשנות מהמנהגים של האבות. אע"פ שהוא היה אדם פתוח, היה לו גם כמה תארים, ועם כל התארים שהיו לו הוא השתמש כדי להכיר את מעשי הבורא בעולם. גם בפרושו על הרמב"ם הוא היה מקורי, והדרך שהוא סלל לו רק ע"פ הפירושים הקדמונים, השאילתות, רבינו חננאל והגאונים, רוב רובם של השיעורים שלו, כולם היו הגמרא ורמב"ם. אבי זצ"ל אמר לי פעם: בית בלי רמב"ם זה כמו בית בלי מזוזה. לרב רבינוביץ' הייתה מזוזה מהודרת, ממש זה "א-לי ואנוהו (שמות טו, ב). ודאי שיספרו עליו עוד הרבה דברים גדולים, איך הוא

קירב אנשים לתורה. אני רוצה לומר אמרה אחת בשמו. כתוב בגמרא (יומא כה:) שאליעזר עבד אברהם היה דולה מתורת רבו ומשקה לאחרים. על מה התכוונו שהוא דולה ומשקה לאחרים, האם זה רמוז באיזה מקום בתורה? אמר הרב רבינוביץ', על מידת החסד של אברהם אבינו אמרו שאליעזר היה דולה מתורת רבו ומשקה לאחרים. אליעזר לא בדק את רבקה אם היא עובדת ע"ז, ולבן הרי דיבר בשם שמים כשהוא נפגש עם אליעזר - "בוא ברוך ה', ואנכי פניתי הבית" (בראשית כד, לא), אומר רש"י, מע"ז. ועם כל זה, חז"ל אמרו לנו אל תתפעל מהסגנון של לבן הארמי. צא ולמד מה ביקש לבן הארמי. וכששואלים את רבקה אם יש מקום בבית, אז היא לא אמרה כמו לבן ואנכי פיניתי הבית מע"ז, היא אמרה, "גם תבן גם מספוא רב עמנו" (שם שם, כה). מה הכוונה? אליעזר ראה שהיא באמת בעלת חסד. "הנסתרות לה' אלוקינו" (דברים כט, כח), אבל הדברים הנגלים, כל צורכי הגוף של האדם, לא בודקים למזונות, זו הייתה התורה של אברהם אבינו. זה מה שהוא מסר לאליעזר, לחפש את החסד. לא כמו לבן שהיה דו פרצופי. אמר הרב רבינוביץ': מי שהוא בעל חסד אמיתי - הוא לא מתפאר, לו דומייה - תהילה. לכן כשאליעזר בא לבית של לבן, הוא סיפר את כל מה שהוא ראה אצל רבקה על החסד, שזה מה שקובע למעשה. על זה אמר הרב רבינוביץ', על זה דרשו חז"ל שאליעזר היה דולה מתורת רבו ומשקה לאחרים. על זה אמרו "יפה שיחתן של עבדי אבות מתורתם של בנים" (בראשית רבה ס, ח). דולה מתורת רבו לא רק בדברי תורה, וודאי שזה היסוד, אלא גם את המידות, את מידת החסד, ואליעזר הראה לבית לבן מה עיקר ומה טפל. זכותו תגן עלינו, על משפחתו, על כל ישראל בעז"ה. ושכולנו נתבשר בעז"ה בבשורות טובות.

קדושת שבת וקדושת יום־טוב

פרשת השבוע מדברת בין השאר על המועדות, והיא מזכירה את השבת. שואל רש"י (ויקרא כג, ג), למה באה פרשת השבת בתוך המועדות? ומשיב, שכל מי שמחלל את המועדות כאילו חלל את השבת. למה כל המחלל את המועדות כאילו חלל את השבת? לכאורה הן שתי דרגות - ביו"ט מותר אוכל נפש ואסור בשבת (ביצה פ"ה מ"ב), לכאורה זה דברים שונים. ע"פ ההלכה, כך כותב האבודרהם בהתחלה, היה מן הראוי שבכל תפילה ביו"ט נזכיר גם את יום השבת, כי שורש הקדושה בעולם מתחיל בשבת. ומשבת יש קדושה לישראל, וישראל הם אלו שמקדשים את הזמנים, וא"כ היינו צריכים תמיד להזכיר בתפילה "מקדש השבת ישראל והזמנים", גם כאשר יו"ט חל ביום חול ולא בשבת, כך כותב האבודרהם. בספר ראשית חכמה בשער הקדושה (פרק ב) כותב שכאשר התורה מדברת על קדושים תהיו, אי אפשר להגיע למדרגת קדושים תהיו שקראנו שבוע שעבר, אלא רק ע"י קדושת השבת, כי רק ע"י קדושת השבת אפשר להתקדש בקדושה של מעלה. וצריך ביאור: כתוב בפסוק "ויברך אלוקים את יום השביעי ויקדש אותו" (בראשית ב, ג), במה הוא קידש וברך אותו? אומר רש"י בשם חז"ל, כי המן לא ירד בשבת. ואילו בפרשת בשלח כשהתורה אומרת שביום שישי צריכים לקחת מנה כפולה של מן כי ביום השביעי לא יהיה מן. אומר שם רש"י על הפסוק "ביום השביעי לא יהיה" (שמות טז, כו), להוסיף יום הכיפורים ויו"ט, שגם אז לא ירד מן. א"כ קשה, איך אומרים על השבת "וקדשתו מכל הזמנים" שזה מתבטא בכך שלא ירד בו מן, הלא גם ביו"ט וביום הכיפורים לא ירד מן? אומר המהר"ל בגור אריה על פרשת בשלח יסוד גדול: גם יו"כ נקרא שבת, כפי שכתוב "שבת שבתון" (ויקרא טז, לא), וגם יו"ט לפעמים נקרא שבת, כמו שהתורה מדברת על יו"ט הראשון של סוכות או פסח, התורה כותבת "ביום הראשון שבתון" (ויקרא כג, לט), ומוסיף המהר"ל, יש בחינת שבת גם ביו"ט, מפני שע"י קדושת השבת מקדשים את היו"ט. וכעין זה כותב השפ"א על פסח (תרנ"ב). ועוד יותר מכך, אומר הרמח"ל בדרך ה' (חלק ד פרק ח), שכתוב שספירת העומר מתחילה "ממחרת השבת" (שם שם, טו). והביתוסים לא קבלו את הפירוש שהכוונה ליו"ט, הם חשבו שליו"ט אי אפשר לקרוא שבת. מסביר הרמח"ל, שבפסח שנצטווינו לאכול מצה (והיום הרי פסח שני), זה הזמן שבא למעט את הנטייה החומרית ולהגביר את הנטייה לרוחניות. זה הטעם שלא אוכלים חמץ בפסח, מפני שהאוכל שהוא חמץ הוא יותר בריא לגוף, יש לו יותר נטייה לחומר מאשר המצה. פסח זה זמן שבו התורה אומרת לנו שיש לפעמים זמנים שצריך להתרחק קצת יותר מהחומריות ולהידבק יותר ברוחניות. ולכן היום הראשון של פסח נקרא שבת, יש שם תמיד את הצד הרוחני, הבלטה של הצד השני של החיים. זה מה שרש"י אומר: נסמכה שבת לפרשת המועדים, שגם המועדים שורשם בשבת, והשבת מקדשת את ישראל, וישראל קדשינהו לזמנים, ויש בחינת שבת גם ביו"ט, ולכן המחלל את המועדות כאילו חילל את השבת. אבל יותר מזה, קדושת יו"ט מתחילה מישראל שקדשינהו לזמנים, ואילו שבת זו קדושה שהיא קביעא וקיימא. אומרים חז"ל, אל תחלל את ה"ישראל קדשינהו לזמנים", אל תחלל את ההשתדלות שנובעת מתוך מעשה של בשר ודם. מפני שמי שמחלל, מזלזל, בישראל קדשינהו לזמנים, בכוח שלנו לפעול בעולם, הוא בסופו של דבר מחלל גם את הקדושה הסגולית, הקביעא וקיימא.

ספירת העומר - החיבור

זה כל עניין ספירת העומר, לחבר בין מה שהיה ביציאת מצרים שהייתה התגלות אלוקית במורא גדול לבין השתדלות האדם. ספירת העומר באה לחבר בין מה שהקב"ה נתן לנו בתור מתנה, כמו שהבאתי שבוע שעבר ממסילת ישרים בביאור שער הקדושה, שהקדושה של האדם היא דבר שמורכב מהשתדלות של האדם ועל גבה מתנת הקב"ה שהוא מרומם אותו. ספירת העומר מקשרת בין מהלך אלוקי שהיה ביציאת מצרים לבין מה שאנחנו צריכים לעמול ובכוחנו, להגיע לשם ע"י ספירת העומר. בתוך פרשת המועדות לא כתוב רק את עניין השבת, בתוכה גם באה המצווה של "וספרתם לכם" (ויקרא כג, טו). ועל זה שואל השפ"א (אמור תרמ"ב), מדוע נזכרים ימי העומר בתוך ימי המועדים, לכאורה זו מצווה בפני עצמה? הפירוש הוא, שחז"ל הרי אומרים שספירת העומר ממחרת

השבת הכוונה על יו"ט של פסח. שלא כמו הביתוסים שמחכים לשבת חול המועד. מה הויכוח? כותב החינוך (מצוה שו), שהספירה מביאה השתוקקות למתן תורה. כי תכלית יציאת מצרים היא כמו שמשה אמר להם, "תעבדון את האלוקים על ההר הזה" (שמות ג, יב). אומר הר"ן, שברגע שישראל שמעו את זה, הם חיכו וספרו את הימים, ואמרו מתי נגיע ל"תעבדון את האלוקים על ההר הזה".

אבל יש פה עוד עניין. הרמב"ן כותב בפתיחה לספר שמות שלא נשלמה גאולת יציאת מצרים אלא רק כשהם הגיעו למעמד הר סיני. "עבדי הזמן עבדי עבדים הם, עבד ה' הוא לבדו חופשי" (ריה"ל). מושגים של בן חורין אצלנו זה לא כמו אצל אומות העולם. הביתוסים לא הבינו מהי חירות, מספיק שיצאנו ממצרים, וא"כ אין עניין לחבר בין חג השבועות, מתן תורה ליציאת מצרים, שכן הם שני דברים שונים. על זה אומרים חז"ל, לא. "ממחרת השבת". נכון, יש לנו את קדושת השבת, שהיא קביעא וקיימא, אבל הקב"ה רוצה גם עבודה עצמית שלנו, וממחרת השבת מתחילה הספירה לא רק כגעגוע ל"תעבדון את האלוקים על ההר הזה", אלא געגוע לגמר הגאולה כדברי הרמב"ן. כל ספירה מבטאת חשיבות של העניין שנספר. כל דבר שבמניין אפילו באלף לא בטל, כך אומרת הגמרא (ביצה ג:). מספר נותן חשיבות. הרבה פעמים ילדים ואולי גם מבוגרים יכולים להתלונן ולומר, לא סופרים אותי, לא מתייחסים אלי. רש"י מביא מחז"ל (במ"ר ב, יט) בתחילת ספר במדבר שבגלל חביבותם של ישראל הקב"ה סופר אותם בכל שעה. אין הכוונה על ספירה מספרית גרידא, אחד ועוד אחד, הספירה פה זה לא להבליט את הריבוי של העצמים שסופרים אותו, פה מדובר על ספירה מסוג אחר, על ספירה שעל ידה אנחנו מצרפים את כל הימים אחד לשני. על הספירה הזאת אנחנו לא אומרים "אשר קדשנו במצותיו וציוונו לספור" אלא "על ספירת העומר" - אנחנו לא סופרים את העומר, אלא בימי העומר אנחנו עושים את הספירה. מה הפשט בנוסח ספירת העומר? ספירת העומר היא כמו מלאכת מעמר בשבת. הרמב"ם כותב בהלכות שבת (פרק ח' הלכה ו') את הגדרת מעמר: מי שמקבץ כמה דברים והופך אותם ליחידה אחת. ספירת העומר מלשון מעמר. עושים את כל מה שאנחנו עוברים בכל הימים, לא רק את היום הזה שאנחנו סופרים אותו, לגדר של "תמימות תהיינה". ולכן כשסופרים את ספירת העומר, נניח היום שמונה ועשרים יום, לא אומרים שהיום הוא היום העשרים ושמונה. אלא היום הגענו ליום העשרים ושמונה. היום שמונה ועשרים יום, מצרפים את כל הימים שספרנו עד היום, להפוך את כולם לחטיבה אחת של התעלות, "תמימות תהיינה".

אותו דבר אומרים חז"ל על אברהם ושרה. כתוב "יודע ה' ימי תמימים" (תהילים לז, יח). אברהם אבינו היה זקן בא בימים. בא בימים, מכל הימים שלו. הוא ידע לצרף את הכל בלי שום הסח דעת אחד מן השני. ולכן מה ששואל השפ"א, למה בתוך פרשת המועדים בא העניין של ספירת העומר? כי הספירה היא לא עניין בפני עצמו, אלא הוא החיבור והוא ההשלמה ליציאת מצרים, לגמר הגאולה. וגם מבחינה הלכתית. הבאתי פעם מה שאומר המאירי בפסחים בדף ז' על שאלת הראשונים למה לא מברכים שהחיינו על ספירת העומר? אומר המאירי, ה"שהחיינו" שאומרים בליל הסדר על חג הפסח הוא כולל גם את ספירת העומר. ספירת העומר זה המשך של מה שקבלנו ביציאת מצרים, מחברים אותה למתן תורה.

רבי שמעון בר יוחאי

ביום שני הקרוב יחול ל"ג בעומר, יום ההילולא של רשב"י. ידוע והבאנו כמה פעמים, מהי גולת הכותרת של תורתו של רשב"י? הגמרא בשבת (לג:) אומרת שהוא היה בבידוד יותר מאתנו, שתים עשרה שנה. ולבסוף כשהוא יצא החוצה, הוא ראה אנשים חורשים בעת חרישה וזורעים בעת זריעה, והוא אמר איך אנשים עוזבים חיי עולם, את לימוד התורה, ועוסקים בחיי שעה? למה רק עכשיו רשב"י שאל את זה? לפני שהוא נכנס למערה לא חרשו וזרעו? ממה צמחו כל הגידולים עד אז אם לא מחרישה וזריעה? רשב"י במערה התעלה לדרגות רוחניות עצומות. הערוך השולחן כותב שביום ל"ג בעומר הוא יצא מהמערה, וכשאדם מתעלה מבחינה רוחנית, נראה לו שכל מה שקשור לצד הגשמי הוא לא נצרך כ"כ. אולם זו לא ההנהגה הראויה. אומר הרב בעין איה (שבת ב, רעג), שעל זה יצאה בת קול ואמרה לו, חזרו למערתכם. אם ע"י התעלות רוחנית אתה לא מבין שצריך להשפיע וצריך לרומם, סימן שאתה צריך להתעלות עוד יותר, כדי שתבין את הנקודה הזאת, איך לרומם את כל הבריאה לעבודת ה'. וזה מה שהגמרא בסוכה (מה:) אומרת, שרשב"י אמר שהוא ראה בני עליה והם מועטים, ואפילו אם יש רק שניים, אני ובני הם. מה זה בני עליה? אומר רש"י, בני עליה הם אלו שמקבלים פני השכינה. כתוב בזוה"ק (חלק ב, דף לח.), על הפסוק "יראה כל זכורך את פני האדון ה'" (שמות לד כג), "מאן פני האדון ה', דא רבי שמעון בר יוחאי", הוא זכה לשיא קבלת פני השכינה. מוסיף על כך התניא (פרק י), שבני עליה הם אלו שמהפכים את הרע לטוב, אלה שיודעים להעלות את כל מה שיש בעולם לשימוש של קדושה, לעבודת ה'. זה מה שהיה רשב"י אחרי שהוא חזר למערה והתעלה יותר, הוא כבר לא אמר מניחים חיי עולם ועוסקים בחיי שעה. זו הייתה ההנהגה הפרטית של רשב"י, "ועמדו זרים ורעו צאנכם" (ישעיה סא, ה). ולכן בפיוט על רשב"י מזכירים בר יוחאי בקודש הקודשים. קודש קודשים כותב הרב זצ"ל על שיר השירים, אבל זו הגדרה. בדרגה של קודש, מול הדרגה הזאת יש גם דברים של חולין, אך דבר שהוא קודש קודשים מעלה את כל הבריאה לדברים שבקדושה. כתוב בנביא "ביום ההוא יהיה כתוב על מצילות הסוס קודש לה'" (זכריה יד, כ). ולכן משווים את רשב"י לדרגה של כהן גדול – בר יוחאי בקודש קודשים, וכך גם הביטוי "שמן משחת קודש", שנאמר על כהנים גדולים, וגם על הלבוש שלו, "לבושי חושן תומיך ואוריך". רק רשב"י שהגיע לדרגה כזאת, הוא יכול להעיד עלינו את מה שהגמרא אומרת (שבת קלח:) שהגמרא אומרת, "עתידה תורה שתשתכח מישראל, וכשהגיעו רבותינו

לכרם ביבנה והזכירו את המימרה הזאת אמר רשב"י חס וחלילה שתשתכח תורה מישראל שהרי כתוב בפרשת האזינו "כי לא תשכח מפי זרעו" (דברים לא, כא). לא כמו המאן דאמר הראשון. אומרת הגמרא "תורה, דאמר רב: עתידה תורה שתשתכח מישראל, שנאמר "והפלא ה' את מכתך", הפלאה זו איני יודע מהו, כשהוא אומר "לכן הנני יוסף להפליא את העם הזה הפלא ופלא" הוי אומר: הפלאה זו תורה...תניא, רבי שמעון בן יוחי אומר: חס ושלום שתשתכח תורה מישראל, שנאמר כי לא תשכח מפי זרעו. אלא מה אני מקיים ישוטטו לבקש את דבר ה' ולא ימצאו - שלא ימצאו הלכה ברורה ומשנה ברורה במקום אחד." בספר ישעיהו כתוב "ותהי יראתם אותי מצות אנשים מלומדה" (ישעיה כט, יג), וזו הסיבה שכתוב בישעיהו שתשכח תורה מישראל. רשב"י אמר על זה, ח"ו שתשתכח תורה מישראל. אי אפשר לומר על כולם שעושים הכל רק בגלל מצות אנשים מלומדה. לכאורה קשה על רשב"י, אם לא ימצאו הלכה ברורה ומשנה ברורה במקום אחד זה שכחה? אלא צריך לומר, כתוב בפסוק ישוטטו. זה ששואלים שאלות זה לא נקרא שכחת התורה. רשב"י הוא זה שאמר ח"ו שתשתכח תורה מישראל, כי אחרי שיצא בפעם השנייה מהמערה, רשב"י התעלה לראות את כל זכותם של ישראל. אומר רשב"י: יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין. לכן דווקא על רשב"י אנחנו אומרים שתורתו של רשב"י מגינה לנו. תורתו של רשב"י זה לא סתם תורתו. כתוב בחז"ל שהוא העיד על עצמו, אמר לתלמידיו, תלמדו ממני את המידות שלי, מפני שהמידות שלי בתור תלמיד של רבי עקיבא הם תרומה מתרומות מידותיו של רבי עקיבא, הסולת הנקייה של מה שרבי עקיבא לימד אותנו, את המידות. "שבקיה רבי עקיבא לחסידותיה" (סנהדרין קי:), "הרואה רבי עקיבא בחלום יצפה לחסידות" (ברכות נז:). הבאתי פעם את מה שאומר רבינו ניסים גאון, שיותר ממה שרבי עקיבא היה גדול בתורה הוא היה גדול בחסידות. וכל תורה שבע"פ היא אליבא דר"ע. מידת החסידות במסילת ישרים היא לסנגר על הדור, להיות בעין טובה. לכן רבי עקיבא, ותלמידו רשב"י שהגמרא אומרת בתענית (כה:) "שוב מעשה ברבי אליעזר שירד לפני התיבה ואמר עשרים וארבע ברכות ולא נענה. ירד רבי עקיבא אחריו, ואמר, אבינו מלכנו אין לנו מלך אלא אתה. אבינו מלכנו למענך רחם עלינו, וירדו גשמים. הוו מרנני רבנן. יצתה בת קול ואמרה, לא מפני שזה גדול מזה, אלא שזה מעביר על מידותיו, וזה אינו מעביר על מדותיו." רשב"י ליקט את הסולת הנקייה של כל מידותיו של רבי עקיבא. הוא זה שאומר שלא תשתכח תורה מישראל. "יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין" ועליו אנחנו מסיימים, "תורתו מגן לנו, היא מאירת עינינו, הוא ימליץ טוב בעדנו", בעז"ה. שבת שלום ומבורך!